

відіграє держава та її кроки для розвитку галузі. Велику увагу потрібно приділити впровадженню інновацій, які допоможуть не лише знизити витрати виробництва, але і зберегти екологічний стан земельних ресурсів.

Література

1. Борейко І. П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки. – Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 74-79.
2. Паленичак О. В. Формування інвестиційної привабливості екологобезпечного землекористування. – Збалансоване природокористування. – 2014. – №3. – С.122
3. Гнаткович О. Д. Напрями залучення інвестицій у землі сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_2_2/153-156.pdf.

Руслан Бруханський

Тернопільський національний економічний університет

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ІНЖИНІРИНГУ

Генерування концепції бухгалтерського інжинірингу, пов'язаного з модернізацією облікових систем, відбулось внаслідок виникнення “вузьких місць” у традиційній обліковій методології. Базовою метою застосування бухгалтерського інжинірингу є розробка нової або модернізація існуючої обліково-інформаційної технології, яка повинна оптимізувати адекватність облікової системи зростаючим потребам користувачів. Основною причиною доцільності застосування інжинірингу в системі бухгалтерському обліку є можливість формування на його основі синергетичної системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту, здатної підвищити ефективність управління бізнес-процесами, ідентифікувати загрози та ризики внутрішнього й зовнішнього бізнес-середовища, що є особливо актуальним в умовах глобалізації та проявів світової фінансово-економічної кризи. Фінансовою передумовою реалізації інжинірингових процедур став розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій у сфері бухгалтерського обліку, починаючи з 60-70 рр. ХХ-го століття, який дозволив значно здешевити процедурний процес і створити базові можливості для його оперативного впровадження в облікові інформаційні системи підприємств.

“Батьком” використання в управлінні ресурсами та організації контролю похідних балансових звітів, як зазначає О. Аксьонова, вважається Т. Лімперг, що створив концепцію вартості, яка могла застосовуватися в умовах ведення бізнесу в якості альтернативи панівним концепціям суб'єктивної вартості, що базувалися на індивідуальних перевагах і оцінках корисності. Він заснував концепцію вартості на дефініції гіпотетичного вибуття: вартість активів може бути визначена шляхом вирахування збитків підприємства, коли воно позбавиться від цих активів [1, с. 107]. Основним внеском Т. Лімперга в розвиток облікової науки є розширення кругозору бухгалтерів на методики, які використовуються для оцінки доходів і витрат в системі обліку. Обґрунтування авторської концепції вартості заміщення (replacement value) зумовило доцільність побудови альтернативної системи обліку, на основі функціонування якої повинен генеруватись похідний баланс, який дозволив би одержувати користувачам інформацію для гнучкого реагування на мінливі події, що відбуваються на підприємстві та його зовнішньому середовищі. Т. Лімперг запропонував відображати у системі обліку нереалізований потенціал підприємства у вигляді “втрат наявних можливостей” і порівнювати його з фактичними даними про використання існуючих можливостей, що дозволяло одержати окремий баланс, який відображав невикористані потужності, на основі чого можна було сформулювати шляхи усунення виявлених недоліків. Для реалізації цих пропозицій використовувались спеціальні рахунки та звітність, що можна вважати однією з перших спроб використання засобів бухгалтерського інжинірингу.

На думку В. Жука застосування бухгалтерського інжинірингу розпочалось у 70-ті роки

XX століття із застосуванням у ФРН автоматизованих нульових балансів. На сьогодні фахівці ідентифікують близько 100 видів інструментів бухгалтерського інжинірингу, що характеризуються використанням математичного апарату, специфічного програмного забезпечення, структурованих планів рахунків, різних видів балансів, п'ятивимірних систем замість двох і т.д. [3, с. 52]. Таким чином, можна припустити, що саме в середині XX-го століття відбулись кардинальні зміни умов функціонування підприємств, які поставили перед бухгалтерським обліком нові завдання, зумовлені появою критичної маси зацікавлених в обліковій інформації осіб, яких не влаштовували облікові методи оцінки власності підприємства, оскільки в умовах ринкової економіки вони були не здатні відобразити всі особливості цієї облікової категорії. Таким чином, для забезпечення відповідності новим вимогам і адаптації зростаючим потребам користувачів облікової інформації, система фінансового обліку повинна була трансформуватись у високоякісну стратегічно орієнтовану інформаційну технологію, що й зумовило необхідність застосування бухгалтерського інжинірингу як універсального засобу проектування стратегічно орієнтованих систем обліку.

М. Шумейко у 2012 р. запропонував поняття “інжинірингова архітектура”, яка включає систему інструментів бухгалтерського інжинірингу: похідні балансові звіти, субстанційні, хеджовані, інтегрованого ризику, моніторингові, соціальні, синергетичні, реорганізаційні, мережеві, ситуаційні, актуарні, субсидіарні, інвестиційні, фрактальні, ситуаційні, стратегічні, семантичні, венчурні, інноваційні тощо) [5, с. 74]. У результаті систематизації й узагальнення напрацювань у сфері бухгалтерського інжинірингу В. Ткачем і М. Шумейко була розроблена інжинірингова теорія бухгалтерського обліку з власним предметом (майно, елементи затрат, джерела і статті калькуляції) й об'єктами (чисті активи та чисті пасиви), інжиніринговим методом обліку. На думку авторів [4, с. 83] формування інжинірингової теорії відповідає потребам сингулярного управління, виникнення якого пов'язано з появою світової фінансової кризи на початку XXI-го століття.

Сучасні науковці пропонують наступні варіанти здійснення інжинірингових записів:

- трансформаційні бухгалтерські проведення (І. Богатая);
- фрактальні бухгалтерські записи (Л. Лілеєва);
- субстанційні записи (Ю. Ільштейн);
- записи за економічними ситуаціями (О. Русина);
- стратегічні балансові проведення (О. Щемелєв);
- імунізаційні бухгалтерські проведення (О. Щемелєв);
- імунізаційні балансові проведення (Л. Кузнецова, Ю. Денисевич);
- проведення щодо відображення ризикових активів (Е. Архіпов);
- хеджовані записи (Е. Архіпов);
- відображення фактів господарського життя з врахуванням впливу факторів макро- і мікросередовища (Є. Євстаф'єва);
- стратегічні агреговані проведення за фракталами (Т. Графова).

Кожен із представлених варіантів може бути використаний для одержання облікової інформації стратегічного характеру у вигляді відповідного похідного балансового звіту. Наприклад, якщо для здійснення вибору із існуючих стратегічних альтернатив необхідно провести порівняння в контексті можливості виникнення стратегічних ризиків, то в даному випадку доцільно використовувати імунізаційні і хеджовані проведення та проведення щодо відображення ризикових активів, що дозволить сформулювати три різних види похідних балансових звітів для кожної зі стратегічних альтернатив та прийняти в підсумку стратегічне рішення на основі аналізу одержаних показників з кожного звіту (наприклад, хеджованих чистих активів, імунізованих чистих активів, чистих ризикових активів тощо).

За результатами моніторингу профільних наукових праць можна виділити два основних підходи до розуміння сутності бухгалтерського інжинірингу:

1. У вузькому розумінні бухгалтерський інжиніринг розглядається окремими авторами (наприклад, О. Аксьонова [1, с. 108-109]) як система похідних балансових звітів, які

використовуються для забезпечення управління платоспроможністю, власністю, резервною системою, ризиками. Похідні балансові звіти можуть використовуватись в якості основного джерела інформації для стратегічного управління економічними процесами і ресурсним потенціалом підприємства. Однак, таке звужене розуміння бухгалтерського інжинірингу залишає поза увагою порядок змістовного наповнення таких звітів, опис і обґрунтування методів і технік, які використовуються для наповнення показників похідних балансових звітів обліковою інформацією стратегічного характеру.

2. У широкому розумінні бухгалтерський інжиніринг – це концепція розробки і впровадження облікових інформаційних систем, побудована на використанні структурованого плану рахунків, нових видів облікової архітектури (базова, коригуюча, похідна, стратегічна та гіпотетична складові), агрегованих і дезагрегованих об'єктів з метою забезпечення бухгалтерського супроводу управління економічними процесами та визначення результатів діяльності підприємства або його бізнес-одиниць. На нашу думку, застосування такого підходу є найбільш доцільним при побудові стратегічно орієнтованої системи обліку, оскільки дозволяє на основі інжинірингових інструментів забезпечити ідентифікацію й оцінку об'єктів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства і комплексно забезпечити процес розробки, реалізації та контролю стратегії підприємства.

Система інжинірингового фінансового обліку є надбудовою до системи фінансового обліку. На відміну від останнього, що передбачає складання стандартизованих форм фінансової звітності, інжиніринговий облік забезпечує складання інжинірингових й похідних форм звітності залежно від обраного варіанта здійснення інжинірингових операцій відповідно до запитів зацікавлених користувачів в обліковій інформації. Основними характерними особливостями інжинірингового фінансового обліку є: 1) неможливість функціонування без початкового оператора (бухгалтерського балансу); 2) використання нових розрізів для кваліфікації групування фактів господарського життя шляхом застосування структурованих планів рахунків; 3) використання системи початкових та кінцевих бухгалтерських агрегатів (чистих активів і чистих пасивів), а також агрегованих господарських операцій для зменшення трудомісткості облікових інжинірингових процедур; 4) обов'язкове використання інформаційно-комп'ютерних технологій як організаційно-технологічної основи реалізації бухгалтерського інжинірингу на практиці; 5) застосування різних видів оцінок залежно від потреб користувачів інжинірингової звітності; 6) використання інжинірингових та гіпотетичних господарських операцій, що передбачає розширення предмета бухгалтерського обліку в просторі (зовнішнє середовище) та в часі (майбутнє); 7) формування похідних балансових звітів різних видів; 8) орієнтація на потреби стратегічного управління та під конкретні цілі і запити управлінського персоналу.

Пропонуємо формувати методику стратегічного фінансового обліку з використанням інструментів бухгалтерського інжинірингу в розрізі наступних етапів: 1) побудова бухгалтерських агрегатів (агрегація об'єктів обліку); 2) структурований план рахунків як елемент системи стратегічного фінансового обліку; 3) проведення коригуючих записів і складання скоригованого балансу; 4) проведення інжинірингових облікових записів за агрегованими й аналітичними позиціями (субрахунки й аналітичні рахунки) залежно від обраного початкового оператора; 5) проведення стратегічних облікових записів за агрегованими і аналітичними позиціями (субрахунки й аналітичні рахунки) залежно від обраного початкового оператора; 6) здійснення гіпотетичних проведень з реалізації активів і погашення зобов'язань і складання похідного гіпотетичного стратегічного балансового звіту.

Детальна характеристика кожного з вище наведених етапів формування методики стратегічного фінансового обліку представлена в монографії “Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва” [2, с. 187-207].

Література

1. Аксенова, Е. А. Бухгалтерский инжиниринг в управлении ресурсами и экономикой предприятия / Е. А. Аксенова // Российское предпринимательство. – 2011. – № 2, Вып. 2 (178). – С. 107-112.

2. Бруханський, Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва : моногр. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.
3. Жук, В. М. Бухгалтерський інжиніринг / В. М. Жук // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірник тез та доп. І Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. (21.02.2013 р. – К.: ТОВ “Всеукраїнський інститут права і оцінки”, 2013. – С.51-54.
4. Ткач, В. И. Инжиниринговая теория бухгалтерского учета: Квалиметрический учебник / В. И. Ткач, М. В. Шумейко. – Азов : ООО “АзовПечать”, 2013. – 460 с.
5. Шумейко, М. В. Концепция инструментов бухгалтерского инжиниринга / М. В. Шумейко // Terra Economicus. – 2012. – Том. 10, № 1. – С. 72-77.

Віталій Булюк
Херсонська обласна рада

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

Ефективна реалізація економічних інтересів території через соціальну політику безпосередньо впливає на якість життя населення, сприяє сталому розвитку регіональної економіки і, відповідно, української економіки в цілому. У зв'язку з цим, актуалізується необхідність дослідження питань пов'язаних із соціально-економічним розвитком регіонів.

Функціонування і розвиток регіонів, як економічних суб'єктів виникнення та реалізації їхніх інтересів, пов'язано з поділом влади, законодавчими умовами та обмеженнями. При цьому слід враховувати, що органи влади регіону, крім висловлення ними інтересів жителів території, мають і власні, відмінні від інтересів платників податків, спрямовані на отримання додаткової вигоди, названої політичною рентою [1].

В умовах трансформації державної власності виникла можливість вивчення регіону як економічного суб'єкта, що володіє якісно певними економічними інтересами. Специфіка їх визначається особливістю укладених економічних відносин, потреб і виконуваних функцій.

Природа економічних інтересів, в основному, розглядається через призму економічних відносин і базується на задоволенні певних потреб. Слід виділити два підходи, коли інтерес виражається як цільова функція потреб і як усвідомлені потреби. З методологічної точки зору економічні потреби утворюються як на рівні окремої особистості, господарюючого суб'єкта, так і на рівні територіального утворення. Система потреб на мезорівні визначається об'єктивними умовами життєдіяльності на даній території, соціальним і культурним розвитком її населення. У цьому зв'язку регіональний інтерес як економічна категорія являє собою об'єктивну необхідність задоволення сформованих і постійно розвиваючихся регіональних потреб в умовах історично певних економічних відносин [2].

В системі економічних інтересів суспільства значну роль відіграє державний економічний інтерес, основою якого виступає державна власність. Даний вид інтересу виступає як загальнонаціональний економічний інтерес. У цьому зв'язку узгодження економічних інтересів регіону із загальнонаціональними є необхідною умовою економічного порядку і розвитку регіону. Такий підхід забезпечує соціальну орієнтацію сучасної економіки, необхідний рівень добробуту для всіх верств населення.

Ефективна реалізація регіональних економічних інтересів обґрунтовується функцією відтворювального процесу на мезорівні з метою задоволення потреб населення даної території і господарюючих суб'єктів. При цьому простежується чітка функціональна залежність між достатністю матеріальної бази і розвиненістю формальних інститутів, особливо в області майнових, земельних та фінансово-податкових відносин, і питаннями реалізації регіональних економічних інтересів [3].

На сучасному етапі розвиток національної та регіональної економік в значній мірі визначається закономірностями загальносвітових, глобалізаційних процесів, які, з одного боку, сприяють збільшенню темпів економічного зростання і, тим самим, забезпечують